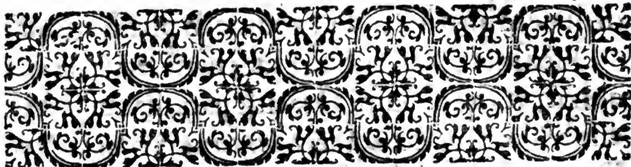
RELATIO FACTA IN CONSISTORIO SECRETO CORAM S.D.N. GREGORIO PAPA 15. A...

Francesco Maria Bourbon del Monte, ...

IVINAE prouidentiæ conſilio ſtatutum eſt, Pater Beatiſſime, vt Chriſtus Deus, & homo ineffabili myſterio in tempore de Virgine natus, ſuæ legis ſplendore humanum genus ad ſalutem illuſtraret: quem propterea Aeterni Patris nomine ita Iſaias alloquitur: *Ecce dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſque ad extremum terræ.* Non tamen omnibus per ſe ipſum Chriſtus hoc beneficium contulit: ſed intra Iudææ fines ſe continuit; inde verò Apoſtolos, tamquam Sol ſplendidiſſimos radios, miſit in vniuerſum mundum prædicare Euangelium. nec Apoſtoli electi à Deo nuncij omnes orbis terræ prouincias peragrarunt. Sed cum falli non poſſit diuini Oraculi vox, quæ de illis prædixit: *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*: Apoſtolis Apoſtolici viri ſucceſſerunt, qui ab hac Sancta Sede miſſi Chriſtum Dei ſalutem, ac veram mun-

di lucem alijs ſubinde prouincijs prædicarunt.

Hos inter Seruus Dei Franciſcus Xauerius ita eluxit, vt in eo diuini Oraculi pars illa impleta esse videatur; *Et in fines orbis terræ verba eorum.* Diuino enim beneficio ſegregatus in Euangelium Dei, qua immenſa patent Oceani littora ad orientem ſolem, deduxit ſonum Apoſtolorum, *Et in fines orbis terræ verba eorum.* Nam vt taceam Indos, Brachmanas, & Malabares, ad quos aliqua Euangelij fama olim emanauit, & multorum ſæculorum ætatibus obliterata Xauerij prædicatione reuixit: ipſe primus Parauis, Malais, Iais, Acenis, Mindanais, Molucenſibus, ac Iaponibus apoſtolico ſane ſpiritu, & virtute Euangelicæ lucis fulgorem induxit, & ſalutem annunciauit. Vltra quas prouincias ad orientem ſolem nihil reliquum orbis terrarum habet.

Nuncius tamen ille hinc diſceſſit apoſtolicus, à Paulo III. Pontifice Summo miſſus, vt illis gentibus ſalutem nunciaret: & Apoſtolus inde reuertitur. hoc enim nomen apoſtolicis factis primùm in Luſitania obtinuit; deinde in India, Iaponia, Sina, & reliquis Orientis prouincijs conſeruauit: communi enim omnium conſenſu nonniſi Apoſtolus nominatur. Meritoque tam honorifica appellatione dignus cenſetur, qui

apoſto-

apoſtolico ſane ſpiritu in tot prouincijs Euangelium prædicauit; ita Domino cooperante, & ſermonem Serui ſui confirmante ſequentibus ſignis, vt multa centena hominum millia doctrina, & miraculis Apoſtolorum miraculis ſimillimis, ab idolorum ſeruitute ad veram libertatem filiorum Dei traduxerit, in fide inſtituerit, & propria manu baptizauerit; inter quos Reges, ac Principes non pauci numerantur. Quod Apoſtoli nomen, ab hominibus Seruo ſuo tributum inſigni miraculo Deus confirmaſſe videtur: cum illi non ſolum miraculorum, ſed etiam linguarum dona conceſſerit; quibus olim Apoſtolos Hieroſolymis ad prædicationem Euangelij armauit.

Apoſtolus igitur ad hanc Sanctam Sedem reuertitur, qui Apoſtolicus Nuncius ab illa miſſus eſt, vt fructum afferret: & fructus eius manet; quem tu Summe Sacerdos benedicas, & Deo offeras. illius enim fructus ſunt tot millia hominum Catholicæ Eccleſiæ aggregata; tot illuſtrium virorum victoriæ, qui in illis prouincijs, in quibus Euangelium prædicauit, pro fide tuenda ſanguinem profuderunt, hodieque profundunt; conſtantia, & patientia, qua innumeri confeſſores inter acerbiſſimas perſecutiones fi-

dem tuentur. illius etiam fructus est nomen, & fama, quam apostolicæ sanctitatis vbique obtinuit, & desideria totius Ecclesiæ de illius Canonizatione. nulla etiam natio est in orbe christiano, quæ Xauerium eximie sanctum non prædicet, cupiatque plenos illi Beatorum honores ab hac Sancta Sede pro tantis meritis tandem decerni.

Hæc igitur celebris fama, communisque Ecclesiæ vox, ac desiderium, Pauli V. fel. rec. animum inclinarunt, vt ad preces totius Societatis IESV, illiusque Præpositi Generalis in ordinem ad Canonizationem de vita, & sanctitate huius heroici viri, iuxta sacros Canones inquiri iusserit: propterea que fabricatis processibus de iure, ac stylo necessarijs, illisque maturè per plures annos discussis, hodie in eo statu causa versatur; vt legitimè instructa videatur. & iussu S.V. coram amplissimo Sacro Senatu illius statum relaturus, breuitati consulendo, tripartito ordine illum explicabo.

Primo, vitam, actiones heroicas, virtutes huius Serui Dei proponam.

Secundo, res in huiusmodi causa ordinatim gestas.

Tertio, miracula insignia à Deo eius intercessione

ſione facta: vt ſi priora duo S.V. approbatione digna eſſe iudicauerit, & hanc poſtremã partem recenſendam decreuerit: rogatis de more ſingulorum Reuerendiſſimorum DD. meorum ſententijs; quid pro Dei gloria, & Catholicæ fidei exaltatione magis expediat, deliberare, & ſtatuere poſſit.

DE VITA.

N ea Nauarræ parte, quæ trans Pyrenæum montem ad Hiſpaniam pertinet, natus eſt Seruus Dei Franciſcus Xauerius anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſeptimo, in caſtello Xauier, à nobilibus parentibus Ioanne Iaſſo regij eiuſdem prouinciæ conſilij præſide, & Maria Azpilcueta Xauerij oppidi, & aliorum circa locorum dominis; à quibus piè educatus, & chriſtianæ diſciplinæ rudimentis diligenter inſtructus, vbi ætas adoleuit, Lutetiam Pariſiorum miſſus eſt; vt in celebri illa academia litterarum ſtudijs animum excoleret. Cumque de eo domum reuocando pater cogitaret; Maria Magdalena Franciſci ſoror, quæ Gandiæ diſcalceatarum Virginum

magna ſanctitatis fama Monaſterium regebat, de patris conſilio, ac fratris futura gloria diuinitus edocta, ad patrem ſcripſit: Pariſijs Franciſcum omni ope foueret, vt in ſtudijs pergeret, etiam ſi opus eſſet domeſticum cenſum in ea re exhaurire: quia nimirum electus à Deo noui orbis Apoſtolus erat.

Pariſijs ergo amicitiam contraxit Franciſcus cum Ignatio Loyola Societatis IESV poſtea parente, & fundatore; qui eum ad diuinam gloriam procurandam ſocium à Deo multis obtinuit precibus, & lacrymis: ſpiritualibuſque exercitationibus inſtruxit. Quibus ille tantum profecit; vt Euangelicæ perfectionis amore incenſus, ſæculi honoribus, ac diuitijs contemptis, durum, ac vile vitæ genus eodem B. Ignatio duce animosè aggreſſus ſit, & conſtanter proſecutus. Victum emendicando quærebat; orationi, & diuinis rebus vacabat ſemper; corpus ieiunijs, alijſque pœnis affligebat.

Egreſſus Pariſijs in Italiam venit; & dum peregrinandi in Palæſtinam tempeſtatem expectat cum ſocijs, vt Turcarum conuerſioni ibi incumberent, cuius rei voto ſe aſtrinxerant: Venetijs, Bononiæ, alijſque vrbibus præclaro ſanctitatis exemplo, & ſpiritus ardore, concio-

nando,

nando, alijſque pietatis, & charitatis officijs proximorum ſaluti indefeſſo incubuit ſtudio. Venetijs ad titulum paupertatis ſacerdos creatus, magno humilitatis, & charitatis exemplo ægrotis in hoſpitali domo inſeruiuit, illis familiaribus aſſiſtens; quorum aſpectum propter inſanabiles morbos, ac vulnera reliqui ferre non poterant: & vt glorioſiorem de ſe victoriam reportaret, ſæpe aquam hauſit, qua illorum vulnera lauerat.

Sublata igitur nauigandi eo anno ſpe, Romam cum alijs ſocijs venit, quemadmodum inter omnes conuenerat; vt ſe Summo Pontifici ſiſterent, offerrentque in quaſcumque vellet prouincias amandare ad proximorum ſalutem procurandam; vitamque hìc ſpiritualibus exercitationibus, ac laboribus pro diuina gloria ditiſſimam, cæterum pauperrimam, & aſperam dum agerent, iactis primis Societatis IESV fundamentis, Ioannes Luſitaniæ Rex, Orientalis Indiæ conuerſioni maxime intentus, à Paulo Papa III. ſuppliciter petijt, vt ex Ignatij ſocijs, quos ſanctitatis, & doctrinæ fama ad eam expeditionem aptiſſimos iudicabat, aliquos ſibi mitteret, qui Euangelium vaſtiſſimis illis in prouincijs promulgarent.

In quam rem Ignatius, cui Summus Ponti-

fex

ſex negotium commiſerat, Franciſcum nominauit: qui Apoſtolici Nuncij dignitate, ac poteſtate à Pontifice inſtructus, Indiæ Apoſtolus iuxta ſororis vaticinium à Deo electus, ſine mora proficiſcitur: eaque ſanctitatis, & Apoſtolici ardoris ſigna exhibuit in Luſitania, vt communi omnium voce Apoſtolus dictus ſit. quod nomen non ſolum ipſe dum vixit, & poſt obitum obtinuit; verùm in illius memoriam, ac venerationem, quà Luſitanum imperium per Europam, Africam, Aſiam, & nouum patet orbem, omnes de Societate IESV Apoſtoli nominantur. tantum enim fidelis Dei ſeruus apoſtolicis factis, & ſanctitate promeruit, vt non ſolum ſibi glorioſum nomen, ſed ſuis etiam comparauerit.

Ex Luſitania in Indiam ſoluit: nec vllis regij Prætoris precibus adduci vnquam potuit, vt viatici nomine aliquid acciperet præter vilem centonem. Mendicando victum quærebat in naui: in publico dormiebat, nautico fune pro lecto vtens: ægrotis omni ope ſemper præſto erat; illis cibos, ſi indigerent, non ſolum à ditioribus procurabat, ſed propria etiam manu, & induſtria parabat, ac diuidebat, non veritus etiam illorum veſtes lauare, aut aliquod officij genus, quamuis viliſſimum, illis exhibere; in quibus

pru-

prudens Christi seruus ipsum Christum semper agnouit, & veneratus est. Vt sacramenta illis ministraret, periclitantibus adesset, & mœrentes solaretur, totas noctes vigilabat indefessus, diebus in summo labore, & oratione transactis. vnde aliqui dicere soliti sunt, Francisci delitias esse præter orationem, ægrotis inseruire. Quod viuendi institutum non solum in hac, sed in omnibus nauigationibus, in quibus deinceps magnam vitæ partem posuit, constantissime retinuit. Nec solum in mari eius charitas ita in pauperes, & ægrotos eluxit, sed dum in vrbibus moraretur, nihil ab hoc instituto vnquam remisit. Quin omnibus omnia factus, vt Christo omnes lucrifaceret; reliquos homines, qui vel propter pinguiorem fortunam, vel propter valetudinem ea opera non indigebant, alijs non minoribus officijs prosecutus semper est; nullique vnquam labori pepercit, quo proximorum saluti prodesse posset.

Indiam vt attigit post tàm longam nauigationem, quæ annum tenuit, curando corpori nullum tempus dedit; sed ignem, quem in illas prouincias mittere venerat, statim cœpit spargere. Pueros, ac rudem plebem per vrbem tintinnabulo vocabat, cogebatq. in aliquam Ecclesiam,

ſiam, in qua omnes doctrinam christianam, edocebat ea ſpiritus efficacia, vt altiſſimè in omnium corda penetraret, veluti doctrina ipſa Apoſtolorum. Orationes per plateas, ac domos vt decantarent, omnibus perſuaſit, & in domibus ſuis familiaribus eas traderent. Qui mos ab eo inductus, hodie in India; magna Dei gloria, perſeuerat.

Adultos ad confeſſionem, ac pœnitentiam peccatorum, chriſtianæque vitæ ſanctitatem omnibus officijs inuitabat. ethnicos ab idolorum ſeruitute ad veram filiorum Dei libertatem indefeſſo ſtudio, & per aperta vitæ diſcrimina vocare nuſquam deſtitit, in ignotas, & abditas penetrans prouincias, nudis ſæpe pedibus, laceris veſtibus, & mendicis. Qua in re ita ſerui ſui conatibus Deus adfuit, clariſſimis, & Apoſtolorum ſimilibus miraculis ſermonem illius vbique confirmans, & interius auditorum corda mouens: vt multa centena hominum millia ad fidem conuerterit, & baptizauerit, multos vitiorum cœno pertinaciter immerſos, magnis ad id ſuſceptis peregrinationibus, nauigationibus, & corporis afflictionibus, extraxerit.

Multa ſunt Regna, Prouinciæ, & Inſulæ, per quas Cæli, ac Romanæ Sedis Nuncius verbum

Dei

Dei ſeminauit. Tandemque dum aditum Euangelio quærit in vaſtiſſimum Sinarum imperium, laboribus ſupra humanas vires pro Dei gloria fractus, & cæleſti Chriſti videndi ardore extenuatus, in Sanciano deſerta inſula ad patriam, & nuptias Agni euocatus fidelis ſeruus, in gaudium Domini introiuit.

DE VIRTVTIBVS.

POSTOLICI huius viri clariſſimarum virtutum inſignibus excellens ſanctitas per RR. PP. Rotæ Auditores firmata, & per Sacram Rituum Congregationem legitimè comprobata, aperte ex dicendis manifeſtatur.

DE FIDE.

FIdes in excellenti gradu in eo floruit; quam non ſolum per Sacramentorum deuotam ſuſceptionem, & indefeſſam miniſtrationem profeſſus eſt: ſed heroicis etiam operibus; ſuſceptis ad eam prædicandam per barbaras, & ignotas prouincias, ac maria magnis peregrinationi-

tionibus & nauigationibus. per aperta vitæ pericula, & ſine vllo humanæ opis auxilio; exprimens in ſe ipſo Euangelicæ doctrinæ, quam prædicabat, puritatem, & ſanctitatem. Attulitque eius fides in millia millium per vaſtas illas prouincias propagata; & allatura in poſterum eſt fructum benedictionis in horrea Domini. Ex quibus rebus ea virtus eminenter in illo claruiſſe patet.

DE SPE.

FIrmiſſimam habuiſſe ſpem planum eſt, cum in eo omnia illa abundanter concurriſſe probentur, quæ cum tali ſpe indiſſolubili nexu ſociantur: nempè Deſpectus temporalium rerum, voluntaria ærumnarum Perpeſſio; Aggreſſio difficilium, Securitas in periculis, Gaudium in aduerſis. Nam Deſpectus temporalium apparet, quòd ſpretis mundanis honoribus, diuitijs, feudalibus caſtrorum ſucceſſionibus, dignitatibus, & commodis humilem vitam, religioſamque paupertatem ſub obedientia in viridi ætate eſt amplexus. Quo ad voluntariam ærumnarum Perpeſſionem; euidentiſſime conſtat illa: quia cunctis reiectis commodis, ærum-

nas plurimas, maximosq. labores propter Christum voluntarie suscepit, vt inferius suo loco designabitur: ita vt quanto maiores illius fuerunt labores, & grauiores ærumnæ, tanto etiam in eo feruentiorem spem fuisse affirmandum sit. Quo ad Aggressionem difficilium, illam docent plurima ardua, difficilia, & humanas vires prorsus excedentia, quæ toto vitæ cursu perfecisse probatur; inter quæ vnum tantum, ne longior sim, narrandum censui. videlicet admirabile illud: quòd, cùm magnis itineribus per montium cacumina numerosus Badagarum exercitus in Regnum Trauancoridis, atque Promontorium Comorini furens excurreret in ruinam Christianorum, quos ipse baptizauerat; Xauerius solus, inuictæ in Deum fiduciæ clypeo tectus, obuiam barbaris processit, militesque seuerè increpauit. Stetit illico exercitus immobili vestigio, nec progredi vlterius potuit. quin etiam ducibus pergere volentibus respondebant milites, progredi se nequaquam posse, & cernere è regione astantem cum Xauerio virum quendam magnum, & maiestate terribilem, nigra veste indutum, qui eos terrebat: neque ardorem ex vultu atque oculis emicantem ferre se diutius posse. Quod cum ipsi etiam duces

experi-

experirentur, retroceſſit totus exercitus, atque ab incepto deſtitit; victorque Xauerius Chriſtianos, quos Chriſto pepererat, à cæde, & rapinis liberauit.

Aggreſſionem difficilium oſtendunt etiam cum admiratione tot peregrinationes ſuſceptæ ad infideles populos, incognitos, & barbaros cum aperto vitæ periculo, ſolo ſtudio diuinæ gloriæ propagandæ. Securitatem in periculis in illo floruiſſe certiſſimum eſt, cùm probetur ſine cura fuiſſe in medijs curis, & ſæpius ſine metu fuiſſe imminente naufragio, ſecurum ingruentibus hoſtibus, ſecurum in infirmitatibus ipſis: ita vt firma ſpes in Deo, quæ in illo vigebat, certam ſecuritatem in periculis ei præſtaret non ſecus, quàm anchora naui in fluctibus præſtat; & in Domino confidens nihil timeret, poſſetque cum Dauide canere: *Si exurgat aduerſus me prælium, in hoc ego ſperabo*.

Poſtremo quoad gaudium in aduerſis, illud eminenter probat continua hilaritas animi, promptaque voluntas, quibus non ſolum ſine mœrore, ſed cum Apoſtolo ad Rom. 5. glorians in ſpe filiorum Dei, tot labores, & ærumnas, ac pericula, & aduerſa paſſus eſt, iuſtè, ac piè viuens in hoc ſæculo, expectans beatam ſpem, & aduen-

tum

tum magni Dei, qui seruum, quem vigilantem, & laborantem cum gaudio inuenerit, ad gaudium vocat æternum.

CHARITAS.

CHaritatem, virtutum præstantissimam, Seruum istum Dei habuisse in eminenti gradu tàm erga Deum, quàm erga proximum, euidenter probatum est.

DE CHARITATE IN DEVM.

NAm quoad Deum, Charitatem illius ostendit exacta obseruantia mandatorum ipsius etiam Dei, & Domini nostri Iesu Christi approbatione, qui dixit Ioan. 15. *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me*. Quàm exactè verò fidelis iste seruus Domini mandata seruauerit, colligitur ex puritate conscientiæ, ex assidua meditatione diuinæ legis, ex horrore cuiusque etiam leuissimæ transgressionis, ex studio quod adhibebat, vt ab alijs diuina præcepta seruarentur, ex voluntaria paupertate, castitate, & obedientia: in quibus tantum excelluit, vt non solum is, qui ex ad-

uerſo eſt, nihi habens de illo dicere, obmuteſceret; ſed omniū lingua, ac vocibus, tam à chriſtianis, quàm ab idololatris non niſi Sanctus communiter diceretur. quæ fama non niſi exactiſſima diuinæ legis obſeruatione colligi poteſt.

Probant eandem charitatem frequentia, & familiaria colloquia, quæ longa, & quàm aſſidue cum Deo habebat. in quibus Dei amore taliter incendebatur, vt ſæpe vultu inflammato, oculis ad cœlum affixis, diuinitus à terra eleuaretur: quaſi in cœlum, vbi erat illius theſaurus, & propterea cor, etiam corpus raperetur. & ſæpè non valens reſiſtere abundantiæ dulcedinis diuini amoris, clamauerit: SATIS EST DOMINE, SATIS EST.

Oſtenditur eadem Charitas per extinctionem timoris in ſubeundis periculis, & arduis operibus aggrediendis amore Dei. nam perfecta Charitas foras mittit timorem. ille verò tantum abfuit à timore, vt propter Deum non timuerit naufragium, peregrinationes per inuia, & deſerta loca non formidauerit, nec feros ethnicorum mores expauerit; quamuis ab omnibus vno conſenſu exitium ſibi imminere denunciaretur. Nec minus elucet eius eximia in Deū Charitas ex contemptu rerum humanarum, & mortis;

qui

qui in tota huius Serui Dei vita ita elucet, vt verè cum Apoſtolo poſſet dicere: *Quis nos ſeparabit à Charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum*, &c. *in his omnibus ſuperamus propter eum, qui diligit nos.*

Nec minus eandem teſtabatur Charitatem, continuò de Deo meditando, dulces de illo ſermones habendo, cunctos ad illius amorem hortando. iaculatorias orationes ex inflammato pectore etiam in medijs turbis emittebat tanta dulcedine; vt audientes ad Dei amorem accenderet: quin & dormiens in has voces frequenter erumpebat. MI IESV, DVLCIS IESV: non ſolum in vigilia, ſed in ſomno IESVM in ore, & corde habebat. quod ardentiſſimæ charitatis ſignum eſt clariſſimum.

DE CHARITATE IN PROXIMVM.

CHaritas verò in proximum feruentiſſima in eo probatur non ſolum ex præmiſſis de Charitate erga Deum: ſed etiam ex pijs operibus, in quibus ſe continuò exercuit, ſeruiendo ægrotis hoſpitalium locorum, illis cibum proprijs manibus miniſtrando, ſordes illorum purgando, lectulos verſando, & ſternendo. ſinu

amplexuq. fouebat quantumuis vlcerosos, & tabidos; cum illis crebrò pernoctabat; extremum agentibus spiritum assistebat; mortuos abluebat, & sepulturæ tradebat; omniaq. alia quantumuis vilia seruitia, & charitatis officia eisdẽ præstabat indefessus Dei Seruus, omnibus omnia factus.

Nec minus eadem Charitas in proximos colligitur ex beneficentia, qua maximè eluxit in pauperes, illis non solum quæ habebat benignè diuidendo: sed etiam ab alijs; vt illis daret, sæpissimè ostiatim postulando: omnia in egenos, & desolatos distribuendo tanto amoris sensu, & voluptate; vt non solum Pater pauperum communiter diceretur: sed etiam illius delitias pauperes esse, & orationem permulti affirmauerint. Eximia pietate fuit erga carceratos. illos crebrò visitabat, verbis consolabatur, cibo potuq. reficiebat, spirituali alimonia confirmabat, causamq. illorum, quantum modestè poterat, agebat. idque tàm sedulo, vt sæpissimè domum rediret post occasũ solis; quin tàm longa sentiret ieiunia, cuius potissimus cibus erat Christi voluntatem facere.

Ardentem etiam Charitatem in proximos probauit per tantum tempus pueros christianæ fidei elementa docendo; rudibus adultis christianam legem vberius explicando; peccatores omni

conatu

conatu ad officium reuocando; infidelibus discussis errorum tenebris Euangelicam lucem aperiendo; vehementissimo zelo animarum, quo semper flagrasse ostendunt satis quæ hactenus diximus, & alia charitatis officia; quibus nil aliud quærebat, præter animarum salutem; quas ita diligebat; vt sanguinem pro illis dare paratum se esse ostenderet ipsis periculis, & laboribus, quos intrepidus ob illarum salutem aggrediebatur, armatus Domini exemplo, qui *Prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis sanguine suo.*

DE ORANDI STVDIO.

HAbuit hic Seruus Dei eminenter orandi studium, quod charitatem indiuiduè comitatur: cum nemo amet, qui non cupiat cum eo esse, & agere, quem amat; cumque per orationem cum Deo simus; & agamus. Excelluisse igitur illum tàm in vocali, quàm in mentali oratione probatur, non solum ex frequenti assiduitate, sed etiam ex feruenti efficacia, & delectatione, quibus orare solitum fuisse constat. Tantum enim ei cordi fuit assidua frequentia orandi; vt nullæ difficultates, nullæ occupatio-

nes, nulla negotia quamuis ardua, nullumque tempus illum ab ea retrahere possent, vbicunq. locorum esset. quòd si aliquando solitum, & præfinitum tempus orandi, & meditandi propter occupationes, quas Ecclesiarum sollicitudo, & proximorum amor ingerebant, defluxisset; aliud pro illo reponebat: & cum aliter non posset, illud nocturnæ quieti subtrahebat; noctes integras subinde orationi dans, vel maiorem illarum partem. Sæpiusque obseruatum fuit, post graues, & multiplices diurnos labores à media nocte, vsque ad lucem orasse, Christi exemplum secutum, qui pernoctabat in oratione Dei; immo in medijs etiam ipsis tempestatibus nihil commotus animo orationem continuabat. De nocte surgens in hortis domorum Societatis deprehensus fuit sæpe; vbi libero, & fulgenti cælo fruens totus in contemplationem diuinæ pulchritudinis rapiebatur: & vt diutius hoc potiretur bono, binas tantum, vel ad summum ternas horas quieti dabat; vt reliquum temporis meditando, orandoq. consumeret.

Feruens autem efficacia cum delectatione in orando satis demonstratur, tàm ex prolixitate orandi per integras noctes, vt supra; quàm ex illius externa facie, ex qua in ipso actu ardor

oran-

orantis itã apertè emicabat; vt totus cœlesti quodam igne exardesceret, ac in præsentes quoque flammas pietatis emitteret; qui illius aspectu ad pietatem, & Dei amorem accendebantur. Illam etiam probat extasis, quam patiebatur orans, & missam celebrans; ita vt planè à sensibus abstraheretur, nec ministrum vestem identidem succutientem aduerteret, nec ad se rediret nisi post horam. Orando talibus affluebat gaudijs; vt vix illis ferendis mortale pectus sufficeret: & ob id auditus sæpe fuit dum secreto oraret dicens: *Non plus Domine; satis est Domine*; & similia, de quibus iam diximus.

DE HVMILITATE.

HVmilitatis dono, Sanctitatis fundamento, amplissime dotatum fuisse ostenditur; cum in interna, & externa mirificè excelluerit.

Ac primo demississimè de se ipso sentiebat, se vilissimum omnium, & peccatorem maximum reputabat; omnibus inferiorem se esse affirmabat; & nihil erat tam vile, & abiectum, quo se dignum non putaret; nihil honorificum, quo se indignum non iudicaret; ita vt nulli præesse vellet, sed omnibus subesse cuperet, omnesq.

nesque propterea vt superiores reuereretur.

Secundo eandem probauit humilitatem honorifica quæque penitus spernendo, ad suas laudes, non secus ac alij ad probra, erubescens. si quid esset vnde laus ipsi aliqua posset peruenire, vt in faciendis miraculis, studiosè id factis, & verbis cœlabat, & sociorum, aliorumque meritis, & intercessionibus adscribebat.

Auctoritatem amplissimam Legati Apostolici, qua instructus in Indiam missus fuerat, non solum non iactauit: sed data opera texit, quasi gladium in vagina: adeo vt per decem annos nemo illum Nuncium Apostolicum sciuerit, præter Episcopum Goanum: nec nisi semel, vltimo quasi remedio ad Dei gloriam procurandam, ea potestate vsus est, re prius cum Episcopo Goano communicata, & illius permissa arbitrio.

Eadem humilitas ostenditur ex propria sui abiectione: nam Christum imitatus, cum diues esset, omnium egenus fieri voluit; & dum lautè ex suo posset, ex alieno precariò victitare maluit, abiectissimo vestitu semper vsus. Patet etiam ex quotidianis exercitijs, & actionibus, quibus sollicitam operam præstitit tàm in Indica nauigatione, quàm in domibus hospitalium Indiæ, viliora quæque ministeria, vt iam dictum

est,

est, hilariter & sponte eligendo: ex humili reuerentia ostenditur; qua semper veneratus est Episcopos, Sacerdotes, & superiores quoscumq. adeo vt, cum B. Ignatio suo superiori scriberet, nonnisi genibus flexis scriberet reuerentiæ caussa. Multaque sunt alia, ex quibus planissime colligitur, Christi vestigia Xauerium fuisse secutum, qui de se dixit: *Mitis sum, & humilis corde.*

DE PAVPERTATE.

PAupertatem Euangelicam, quam vouit, perfectissimè ab illo seruatam fuisse demonstrat ratio vitæ, quam semper seruauit in victu, vestitu, suppellectili, itineribus, habitatione. Victus namque fuit parcissimi; non eo solum, vt corpus affligeret: sed etiam, vt voto paupertatis satisfaceret; vtque verum pauperem ageret, quodcumque sibi ab alijs vltro subministrabatur, & ea quæ solitus erat ipse per se mendicare, alijs pauperibus distribuebat, contentus ipse quolibet vili cibo, & pane obuio: vt latius dicemus dum de pœnitentia agetur.

In vestitu verò non minus tenax paupertatis apparuit. erat enim plerumque attritus, resartus,

tus, & assumentis varijs intersectus; in summa optimarum vestium copia, quæ certatim illi ab omnibus offerebantur.

In suppellectili præterea eius paupertas valde resplenduit. Eius in cubiculo nihil aliud elucebat, nisi ipsa paupertas: nudi namque erant parietes: lectulus potius ad arcendum somnum aptus; quàm ad conciliandum, vt pote sine culcitra, sine lodicibus, vilibus tantum stragulis, duro ceruicali adiuncto: & præter ista non aliud quidpiam erat in cubiculo, quàm pauci libri sibi, vel alijs necessarij.

In itineribus conficiendis, quæ tam longa, tam multa, tam difficilia fuere, tot longinquis peregrinationibus in vltimas terras susceptis, studiũ paupertatis suum maxime probauit; nullo alio vectore, quàm baculo pro equo, & vehiculo vsus est, pedes semper incedendo, & non rarò sine calceis, sine alio tegumento plantarum. Viaticum non in pera, & sacculo, sed in Dei benignitate, & aliena pietate repositum habebat; nullum secum ferre solitus; nisi vbi per deserta, & inuia loca esset incedendum; & tunc nil aliud parabat quam cibum castrensem, & castigatissimum. Et in toto longo, ac impedito itinere Meacensi assa tantum victitauit oriza. Nec viatoriæ

toriæ veſtes luculentiores erant, quàm cibus. adeò pannoſus ſe in viam dabat, vt aliquando pueris ridiculo eſſet. E Luſitania in Indiam ſoluens, precario ſemper in naui victitauit: nec ab illo inſtituto precibus Regij Prætoris vllatenus abduci paſſus eſt. Idem inſtitutum in nauigationibus reliquis ſeruauit: nunquam aliò diuertere ſolebat; quàm in publicas domos hoſpitalium: vt quemadmodum precario veſcebatur: ita mendicato hoſpitaretur. hoc in Italia, hoc in Luſitania, hoc in India ſemper præſtitit.

DE MORTIFICATIONE, ac Pœnitentia.

MOrtificationis ſtudium, & opera pœnitentiæ in eo tales fuiſſe conſtat; quales ad inſignem, & excellentem requiruntur ſanctitatem.

Primo, eximia fuit in eo abſtinentia cibi; cum non ſolum carnis, & vini; ſed etiam panis triticei vſum procul à ſe abdicauerit. In priuata domo, & quoties apud alios non veſceretur; de induſtria inſulſis, & vilibus vtebatur cibis, ac parciſſimè.

Secundo, manifeſte colligitur ex maceratione

ne carnis. corpus enim frequentissime flagellis cædebat, quandoque æneo filo contextis; quæ etiam ferreis punctis, & stellulis de industria exasperabat; ita vt sanguinem copiosè profunderet. Somno nonnisi breuissimo corpus recreabat, incommodè vel humi, vel fune nautico iacens, vel lectulo vilibus stragulis, vt supra dictum est, parato: reliquum noctis orationi, & contemplationi dabat, vel ægrotis visendis. Quin extra solitum suum longe plura, & maiora pœnitentiæ opera exercebat. sæpius namque per plures dies ab omni cibo abstinuit: & aliquando à Dominica passionis vsque ad Sabbatum maioris hebdomadæ: sæpe per biduum, vel triduum, quandoq. per quatuor totos dies, præsertim in principio suæ conuersionis. quando etiã, vt doloris sensu magis cruciaretur; funiculis sibi adeo arcte coxendices, & lacertos constrinxit; vt, cum plures dies eo in cruciatu iter agendo perseuerasset, animo repente destitutus præ doloris magnitudine in media via conciderit: vinculis in carnem tam alte depressis, vt medici vulnus insanabile iudicauerint: actumque de eius vita esset: nisi miraculose vincula rupta fuissent sine ope artis humanæ.

DE

DE FORTITVDINE, ac Magnanimitate.

FOrtitudine, Magnanimitate, & Patientia in laboribus tolerandis, & ſuperandis heroice, & inſigniter à Deo dotatus fuit. mundum vicit ſui ipſius abnegatione: Chriſtum ſecutus, honores, & dignitates ſibi oblatas ſpreuit conſtanter: vitam religioſam, vilem, & pauperem elegit, & fortiter retinuit: eluxitque ſæpe eius animi fortitudo, quòd plagis, & puſtulis pauperum mendicorum lauatis, aquam ipſam qua illas abluerat, non ſemel biberit.

Nec ſolum tam glorioſa de ſe ipſo victoria eius emicuit inuictus animus: ſed etiam in aggrediendis rebus arduis propter Dei amorem, & in ſuperandis difficultatibus: Longinquas regiones, ac prouincias adijt, vitæ ſpreto periculo: nec barbarum, & efferum in hoſpites incolarum ingenium timuit ad chriſtianam manſuetudinem inuitare, à quibus ſibi mortem paratam eſſe audiebat. Ab anno milleſimo quingẽteſimo quadrageſimo primo, quo in Indiam nauigauit vſque ad annum milleſimum quingenteſimum quinquageſimũ ſecundum, quo diem clauſit extre-

tre-

tremum, multas diuersarum nationum, & linguarum prouincias prædicandi Euangelij causa peragrauit; contractis etiam ob assiduos labores morbis grauissimis: sæpius naufragium passus est: æstus, frigoris, nuditatis, vigiliarum, sitis, famis incommoda diutissimè sustinuit. nudis pedibus inter vepres, & sentes longissima itinera perfecit. contumelijs, probris, irrisionibus, & omnis generis illusionibus, & iniurijs appetitus: verbera insuper, lapidationes, ac sputa passus, omnia semper non solum æquo animo, sed sibi plaudente, illius verè discipulus, qui Apostolis dixit. *Cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrũ tanquam malum propter filium hominis: gaudete, & exultate:* Deoq. propterea in omnibus gratias hilaris, & humilis agebat; & pro illusoribus, ac persecutoribus deprecabatur.

DE FAMA SANCTITATIS, & nomine Apostoli.

PRopter hæc non immerito, Beatissime Pater, non solum vastissimas Orientis prouincias; sed Occidentis etiam eximia sanctitatis fama viuus, & mortuus compleuit.

vnde

vnde non alió nomine etiam viuus communiter vocabatur, nisi Sanctus, tàm à Christianis, quàm ab infidelibus: qui omnes in angustijs illum etiam absentem inuocabant; illi ægros, ac mortuos offérebant, vt sanitatem, & vitam restitueret: & quicquid illius habere poterant religiose asseruabant.

Mortuus, omnium prædicatione, est celebratus. Corpus eius Malacæ, & Goæ eximia veneratione exceptum est tanto populorum concursu; vt, cum primum Goæ expositum fuit, per multos dies cancellis, lictoribus, armato milite concursus fuerit compescendus. qui vsque ad hanc diem maximus est, confluentibus ex tota India multis cuiuscunque conditionis, sexus, & ætatis ad eius sepulcrum: vt testantur vota soluta, tabellæ appensæ, & peregrinationes solemnes. vestes, superpellicium, & alia, quibus vsus est, pro reliquijs religiosè venerantur omnes; multaque propterea, ac magna à Deo beneficia comparant. loca etiam, quibus ille aliquando diuersatus est, piè ab omnibus religiosa frequentia coluntur.

Imagines ipsius tam publice, quàm priuatim deuote à populis visitantur, & coluntur. & in promontorio Comorini in Ecclesia Cottatæ

illius

illius imago in tánta veneratione eſt; vt ethnici, & fideles propterea ad eccleſiam illam religiosè peregrinentur; nec alio nomine illam appellent niſi eccleſiam magni Patris; donaria illi offerunt, vota ſoluunt, ac beneficia à Deo illius intercesſione poſtulant, & non vulgaria ſingulis diebus obtinent. Tanta veneratione chriſtiani, & ethnici oræ Trauancoridis propè promontorium Comorinum colunt, & venerantur Xauerium: vt, cum in interioribus locis dictæ oræ duodecim eccleſiæ fuerint deſtructæ, & numquam deinceps renouatæ: ſolum eccleſia, vbi eſt poſita imago illius, hucuſq. intacta perſiſtat.

Accedit illuſtre teſtimonium præcipuorum ætatis noſtræ ſcriptorum de inſignibus virtutibus huius eximij viri, & de opinione ſanctitatis, quam habet in toto orbe chriſtiano. quadraginta ſunt, fermè omni exceptione maiores; vtpotè Cardinales, Epiſcopi, Sacerdotes, Religioſi, Iuriſconſulti, aut alia prærogatiua inſignes; qui ſingulare teſtimonium de eius ſanctitate protulerunt; omnes ordinatim nominati in iam dicta relatione Auditorum Rotæ.

Concurrit vehemens deſiderium, & ſumma expectatio totius vbique Eccleſiæ ob continuatam perſeuerantiam prædictæ opinionis ſancti-

tatis,

tatis, quæ non ſolum eius morte latius propagata eſt; ſed in dies magis,ac magis propagatur.

Poſtremò ſuperadditur honeſtiſſimus titulus Apoſtoli; quem ſummo conſenſu Hiſpaniarum populi, & Indiæ illi detulerunt: apud quos non alio appellatur nomine, niſi Apoſtolus. quod non ſolum mirabili præſagio Mariæ Magdalenæ eiuſdem Xauerij ſororis natu maioris (de quo ſupra egimus) verum inſigni miraculo Chriſtus illi confirmaſſe videtur: cum illum linguarum dono exornauit, quo Apoſtolos ad prædicationem Euangelij inſtruxit.

DE DONO LINGVARVM.

DIuerſarum namq. gentium linguis,quas non didicerat,cùm eas Euangelij cauſa adiret, ita eleganter, & expeditè loquebatur,ac ſi ibi natus,& educatus eſſet:& contigit non raro,vt eum concionantem diuerſarum nationum homines, ſua quiſq.lingua planè,& politè loquentem audiuerit. id quod pro maximo miraculo ab ea gente habitum, non ſolum auxit venerationem Xauerij; ſed multos etiam ad fidem conuertit. Voluit enim Deus, qui illum ad prædicationem Euangelij in illis prouincijs

ſegregarat; vt, ſicut in cæteris apoſtolicum ſpiritum acceperat: ſic etiam dono linguarum Apoſtolis ſimilis eſſet: & vt non ſolum ſpiritus feruore eximio; ſed etiam varijs linguis magnalia Dei vbique loqueretur.

DE GESTIS IN CAVSA:

QVibus ſic ſummatim relatis de vita, heroicis virtutibus, & actionibus huius Serui Dei Xauerij.

Ad ſecundam partem circa res ordinatim geſtas in huiuſmodi cauſa deueniendo iuxta præmiſſum ordinem, Sanctitati Veſtræ exponitur; qualiter anno à Xauerij obitu ſexageſimo; cum fama Sanctitatis, & miraculorum vndique in ore Chriſtiani populi celebris eſſet: placuit fel. rec. Paulo Quinto ad preces Societatis IESV committere DD. Cardinalibus Sacræ Rituum Congregationi Præfectis; vt ſuper recognitione proceſſuum per ordinarium Indiarum, Goæ, Coccini, Bazzaini, & Malacæ ad inſtantiam Ioannis Luſitaniæ Regis, vt dictum eſt, fabricatorum; ac ſuper fama ſanctitatis, & miraculorum, ac populorum deuotione in genere inquirerent, & referrent: an talia viderentur, vt ad

ſpecia-

ſpecialem inquiſitionem procedendum foret, quæ Sacra Congregatio, annuente eodem Paulo Quinto, ſub die vigeſima Martij anno milleſimo ſexcenteſimo decimo deputauit bon. mem. Cardinalem Pamphilium: qui auctoritate Apoſtolica, ac eiuſdē Sacræ Congregationis Rituum nomine per ſe ipſum, vel aliquem Prælatum, ſeu Prælatos ab ipſo eligendos in Vrbe, cum notarij deputatione, prædicta omnia perageret. qui Cardinalis, electo prius Nicolao Rogeto in notarium, ad omnia prædicta abſoluenda deputauit Rotæ Auditores, Horatium Lancellottum deinde Cardinalem, in cuius locum ſubrogatus fuit Ioannes Baptiſta Coccinus eiuſdem Rotæ Decanus; Franciſcum Sacratum tunc Archiepiſcopum Damaſcenum, modo ob eius inſignia in Eccleſiam merita Cardinalem; & Io. Baptiſtam Pamphilium: coram quibus exhibitis per legitimum procuratorem articulis, ſuper generali inquiſitione famæ ſanctitatis, & miraculorum Xauerij, examinati fuerunt duodecim teſtes, cum interrogatorijs; & ſeruatis alijs de iure ſeruandis.

Mortuo Cardinali Pamphilio eadem Sacra Rituum Congregatio ſub die prima Septembris ſubrogauit Cardinalem Lancellottum: à quo

deputato Ioanne Viſeto notario in locum Nicolai iam defuncti; productiſque proceſſibus huius cauſæ informatiuis, illiſque fideliter interpretatis à deputato interprete, & in forma recognitis: abſoluta quoq. generica informatione Romæ vt ſupra, ſumpta: eadem Congregatio referente eodem Cardinale Lancellotto decreuit, ſufficiẽter, & abundanter conſtitiſſe de fumo ſanctitatis, vitæ, morum, & miraculorum, ac populorum deuotione erga Seruum Dei Xauerium: proinde poſſe ad ſpecialem inquiſitionem procedi.

Vnde idem Paulus Quintus per ſpeciale reſcriptum commiſit eiſdem tribus Auditoribus; vt cauſam huiuſmodi reaſſumentes, omnia acta, & proceſſus viderent; noua iura in Curia, & extra compulſarent; nouos etiam teſtes interrogarent; litteraſq. remiſſoriales, & compulſoriales, prout opus eſſet, decernerent, & relaxarent: prout præuijs legitimè productis articulis, pro ſpeciali inquiſitione decretæ, & relaxatæ fuerũt ad Archiepiſcopũ Olyſsiponen. ad Epiſcopos Pampilonen. Baionen. & Iacen. pro Ciuitate Pampilonæ; ad Archiepiſcopum Goanum, ſeu eius Vicariũ pro Ciuitate Goæ in India; ad Epiſcopum Coccinenſem, ſeu eius Vicariũ in India pro Ciuitate Coccini; ad Epiſcopũ Malacenſem, ſeu eius Vicarium

pro

pro Ciuitate Malacæ item in India.

Quibus litteris ſic expeditis, dum in partibus executioni mandantur: fuerunt hic Romæ ab eiſdem tribus Auditoribus alij examinati teſtes ſuper articulis in ſpecie, ipſis prius citatis, & cum interrogatorijs, & alijs de iure requiſitis.

Tranſmiſſis deinde ad vrbem proceſſibus remiſſorialibus, & compulſorialibus; qui vigore dictarum literarum in partibus fabricati ſunt, illiſq. per fidelem portitorem conſignatis, ac per deputatos ab Auditoribus fideliter interpretatis, productis, & recognitis; inſtante procuratore Societatis IESV, *nomine etiam* Sereniſſimi Hiſpaniarum Regis, & aliorum multorum Principum, & totius Indiæ Cleri; vt ad vlteriora procederetur: tres Auditores prædicti viſis omnibus, & ſingulis proceſſibus iam dictis, illiſq. maturè diſcuſſis, & examinatis: in pluribus Congregationibus, ſingillatim ſingulos legitimos, & legales, teſteſque in illis contentos rite, & recte examinatos, ac eſſe in forma probanti, declararunt: & examinatis virtutibus, & actionibus per particularia dubia cum longa temporis maturitate; cauſa demum inſtructa iuxta canonicas ſanctiones, de ſanctitate, ac excellentia vitæ, ac miraculis conſtare cenſuerunt: ſuamque ſu-

per præmiſſis relationem fecerunt eidem fel. rec. Paulo Quinto. quam relationem V.S. menſibus elapſis ad eandem Rituum Congregationem diſcutiendam remiſit.

Nos vero, Beatiſſime Pater, relatione Auditorum Rotæ accepta, & ſuper illa pluribus habitis ſeſsionibus, diligenter, & accuratè diſcuſſis eorundem Auditorum aſſertionibus, & concluſionibus, vnanimi voto cenſuimus: omnes ſupradictos proceſſus authenticos, & validos eſſe: prout etiam cenſuimus, probationes in illis proceſsibus contentas, ſuper ſanctitate, excellentia fidei, & præclaris miraculis Serui Dei Franciſci Xauerij fuiſſe legitimas, & ſufficientes. Quæ ſi Sanctitas Veſtra talia eſſe ſtatuat, vt ad Canonizationem ſufficere videantur: quæ ſuperſunt tertio loco dicenda, de miraculis in particulari breuiter proſequar.

DE MIRACVLIS.

EX multis miraculis, quæ in proceſsibus continentur in vita, & poſt mortem à Seruo Dei Xauerio patrata, pauca hæc collegimus.

I. Aqua maris salsa facto signo crucis efficitur dulcis.

Cum Pater Franciscus Xauerius ad Sinas contenderet in magna naui Sanctæ Crucis, in qua quingenti erant vectores, cessantibus ventis tanta fuit malacia; vt per quatuordecim dies eodem hærere loco nauis coacta fuerit: neque in illa maris vastitate vllus locus, vel insula appareret, vnde possent auxilium petere: propterea aquæ penuria ita laboratum est; vt præ siti multi iam ex vectoribus morerentur. Adeunt igitur omnes Xauerium, & enixè petunt; vt tanto malo opem ferat: ille post longam orationem benè in primis sperare iussit de diuina prouidentia, eos non esse perituros certo affirmans. deinde vocato nauarcho, & nautis, reliquisque vectoribus; iubet illos sumere aquam ex mari, atque dolia, vrnas, ac vasa omnia nauis impleri, quam cum degustassent salsam repererunt. tunc Xauerius eleuatis in cælum oculis, magna in Deum fiducia, facto signo crucis aquam maris, quam in vasis illis collegerant, benedixit, & præcepit, vt iterum degustarent: cui obtemperantes aquam illam dulcissimam, & optimam

repererunt. quo miraculo vectores Xauerium ſanctum acclamarunt: & Mahometani aliquot, qui aderant, cum vxoribus fidem receperunt, aquam deinde illam, quæ abunde ſuperfuit ex nauigatione, in varias prouincias, & vrbes Indiæ diſtribuerunt: qua multi ægroti ſanitatem miraculoſe receperunt.

II. Puer mortuus ad vitam reuocatur.

Puer quidam peſtilenti febri correptus Mutano in oppido Indiæ Orientalis; veſte funebri, hoc eſt ſindone, de more illius gentis obuolutus, & conſutus per vigintiquatuor horas aſſeruatus, ſepulturæ mandandus efferebatur magno parentum eiulatu. occurrit Xauerius, qui tunc in eodem oppido operam nauabat conuertendis ethnicis, & erudiendis in fide chriſtiana ijs, quos baptizauerat: itaque parentum orbitatem miſeratus, genibus flexis, & oculis ad cælum eleuatis, Deum orauit pro pueri vita, & corpus aqua benedicta aſperſit: deinde iuſſit funebrem veſtem reſcindi; & cum cadauer appareret, cruce illud ſignans, atque manu apprehendens, in nomine IESV viuere iubet, & ſtatim puer ſurrexit viuus; cumque ſanum, & viuentem parentibus tradidit.

dit. & in memoriam, & honorem huius miraculi eo in loco crux ab incolis erecta fuit magna omnium celebritate.

III. Mortuus, qui per diē fuerat ſepultus, ſuſcitatur.

Cum Seruus Dei in promontorio Comorino concionem ad populum haberet in eccleſia, in qua die præcedenti ſepultus fuerat quidam defunctus: ipſeque Xauerius difficultatem magnam pateretur in conuertendis ethnicis, qui aderant: orauit aliquantulum pro eorum conuerſione; & peracta oratione, vt ad Chriſtum illos adduceret; iuſſit ſepulcrum, in quo cadauer defuncti iacebat, aperiri; & populo ſignificauit, placuiſſe Deo, iterum mortuum illum ad vitam reuocare, vt ipſi conuerterentur: patefacto igitur ſepulcro, & reſciſſa veſte funebri, qua defunctus erat inuolutus, apparuit cadauer. tunc verò oratione à P. Franciſco pro vita illius Deo facta, ſtatim ſurrexit viuus. quo viſo miraculo vehementer omnes admirati ſunt, Deum laudantes, & admirantes Xauerij ſanctitatem, & infideles illi, atque multi alij propter hoc miraculum chriſtianam fidem ſuſceperunt, & baptizati ſunt ab eodem patre.

Dum

IV. *Dum Missam celebrat altius cubito à terra eleuatur.*

Dum Xauerius Teuanapatano in portu oræ Coromandellis, & alijs etiam in locis Indiæ Orientalis Missæ sacrificium celebraret: visus est ab vniuerso populo, qui aderat Missæ, altius cubito sustineri diuina vi sublimis à terra. Quam rem omnes habuerunt pro miraculo, & dono particulari Xauerio concesso: eumque deinceps, vt virum sanctum venerati sunt; crediderunt q. famæ, quæ de illius sanctitate, & miraculis vulgabatur.

V. *Puer in puteo suffocatus, & mortuus ad vitam reuocatur.*

In ora Piscariæ Indiæ Orientalis apud oppidum Combuturè, cum puer filius mulieris eiusdem loci indigenæ casu in puteum cecidisset; & iacens per multas horas sub aquis suffocatus esset; mater, & eius cognati mortuum indè extraxerunt; cumque eum ad sepulturam flentes deducerent, accurrit Dei seruus Xauerius ex proxima ecclesia sancti Stephani, quo venerat ad celebrandam Missam: quem cum vidisset

mater

mater pueri; eum deprecatur, vt vitam filio reddat: at ipse lacrymis matris commotus, & misertus pueri casum, propè accedens, oculis eleuatis, in genua prouolutus, pro vita pueri orat: eiusque manu apprehensa, inquit: In Nomine Iesu Christi surge; & confestim puer surrexit viuus, & illum sanum tradidit matri suæ, & cognatis. Omnes ergo, qui aderant, tanto miraculo obstupefacti, cœperunt clamare Miraculum: & gratias Deo egerunt, qui meritis, & intercessione Patris Xauerij illud operatus est; Xauerius verò præcepit eis, ne cuiquam rem gestam narrarent.

VI. Cæco visus restituitur.

Dum Xauerius in Iaponia ethnicis fidem prædicaret, mercator quidam, quem à multis annis apud omnes constabat esse cœcum, ad eum accessit, petens, vt vellet sibi visum restituere, quo iamdiu omnino carebat: Xauerius recitato prius super eo quodam Euangelio, fecit super eius oculos sanctissimum signum crucis; quo peracto, subitò, & eodem momento aperti sunt oculi eius; & cæpit videre, ac se domum recepit iussu eiusdem Patris Xauerij. Sequenti verò die

venit

venit prædictus cœcus ad ecclesiam, quærens iterum P. Xauerium oculis tamen apertis, & claris, & prostratus ad illius pedes simul cum tribus filijs maximas ei gratias egit pro tanto accepto beneficio, affirmans se melius videre, quàm antea, cum nondum in illam cœcitatem incidisset: & postea deduxit vxorem, & totam suam familiam; petens à Xauerio, vt vellet eos baptizare, quemadmodum factum est: & vulgata fama huius miraculi inter alios ethnicos; commoti sunt vehementer quamplurimi, & plusquam trecenti conuenerunt Xauerium, petentes sacrum baptismum, quos omnes ille baptizauit.

VII. Mendicus vlcerosus miraculose sanatur.

Cum in promontorio Comorini occurreret Xauerio mendicus toto corpore vlcerosus: Pater illius plagas, & pustulas magno charitatis sensu lauit, & vt maiorem de se victoriam reportaret, hausit aquam, qua lauerat: postea in genua prouolutus, enixè precatus est Deum pro salute dicti pauperis; qui statim fuit liberatus ab omnibus plagis, atque vlceribus.

Cancer

VIII. Cancer marinus deperditum in mari Crucifixum Xauerio miraculose defert.

Cum Franciſcus Xauerius in Inſulis Molucis ageret, atque ex Amboino ad Baranulam Inſulam nauigaret: ſæua tempeſtas exorta eſt: ad eamque ſedandam imaginem Crucifixi longam vno digito è collo detraxit, atque in mare immiſit; dumque illam manu detinet deſuper ex nauigio, forte accidit, vt ex manu dilaberetur, atque in medium mare decideret: qui caſus Xauerium tantopere afflixit; vt magni doloris ſigna dederit. Sequenti vero die ad Inſulam Baranulam peruenerunt, in qua eſt oppidum Tamalo, quod vectores nauigij, nautæque petebant. quare nauigio ad terram applicato deſcendens Xauerius cum ſocio per ipſum littus iter faciebat, quo Tamalum perueniret: dumque medium milliare peregiſſent, atque à loco amiſſi Crucifixi multis iam milliaribus diſtarent: ecce tibi marinus cancer cum prædicto Crucifixo è mari erumpit in littus; quem chelarum vtrinq. morſibus eleuatum, & erectum geſtabat: & ſic ad Xauerium feſtinus accurrit, atque ante ipſius conſpectum ſtetit. at Xauerius in genua ſe prouoluit; cancer verò expectauit, quouſque Xa-

uerius Crucifixum ex ipſius chelis apprehenderet: quo peracto ſtatim in mare vnde exierat ſe recepit: tum Xauerius deoſculatus, & amplexatus Crucifixum, brachijs ad pectus in modum crucis porrectis, humi proſtratus per ſemihoram in oratione ſtetit: idem fecit ſocius, qui ad latus adhærebat, gratias agens Domino IESV Chriſto pro tam inſigni miraculo.

IX. Scapha tempeſtate abrepta miraculoſe redit ad nauem.

Cum Xauerius ad Sinas contenderet in naui Odoardi à Gama, ſæuiſſima orta tempeſtate, ita vt omnes de ſe actum eſſe exiſtimarent: gubernator, ne repentina procellæ vis ſcapham auferret; validis eam rudentibus ad onerariam religari iuſſit. nauantes operam ſcaphæ nox oppreſſit; nec ità multo poſt abruptis retinaculis ſcapham tempeſtas abſtulit tanto impetu; vt penè temporis momento omnium conſpectum effugerit. vt vero quiſque cognatos, neceſſarioſque in ſcapha habebat: certatim eorum caſum deplorare cœperunt. Xauerius ergo vniuerſos collacrymantes intuens, bonum eos habere animum iuſſit, ac prædicit fore vt ante triduum

filia remearet ad matrem; his verbis significans, scapham ad onerariam redituram.

Postero die prima luce Xauerius læto vultu prodijt in medium, ac nauarchum rogat, vt iubeat aliquem malo conscenso speculari, num scapha compareat; & vbi renunciatum est ex malo eam non conspici; in cubiculum se abdidit; ibique lacrymans bonam diei partem in oratione extraxit: indè læta nuncians, ipsos non multo post scapham esse visuros, nauarchum rogat, vt vela demittat, & scapham expectet: reclamantibus cæteris, quòd frustra iam expectaretur scapha, & quòd sine manifesto periculo onerariæ expectari non posset: nauarchus, qui precibus Xauerij defatigatus, vela demitti iusserat, intermisso temporis spacio, cum scapha nec adhuc conspiceretur, & nauis iam periclitari videretur, sæuiente adhuc mari; tolli properè vela imperat: insistit Xauerius rogans nautas, vt adhuc paulum expectent, certò affirmans, scapham nullo periculo onerariæ non multo post affuturam; cumque nautæ desperata re, ac stimulante metu nihilominus vela sustollerent: Xauerius accurrens, manuque antennis iniecta, per Christi mortem, & vulnera obsecrare instituit; ne pigeret etiam num morari parumper.

illi

illi obtemperarunt, ipſe ſemel atque iterum; interea dum ſcapha expectaretur, & nullibi conſpiceretur, & omnes ibi ſine periculo ſe immorari non poſſe cenſerent; ſublatis in cælum manibus enixè orabat; nauarchum, cæteroſque bono animo eſſe iubens. intereà nauis expectans ingentibus agitabatur fluctibus impunè; iamque per tres ferme horas dilata omnium expectatione, pro deſperata res erat: cum repentè quidam ſcapham apparere, atque aduentare proclamat: tum verò læti omnes Deo, Franciſcoque gratulari cœperunt. vt ſcapha in conſpectu omnium fuit, confeſtim ad eam excipiendam nauis in obliquum ſtatuitur: at illa Deo ducente rectè ad onerariam tendit. aduentanti alacres nautæ funem de more eminus inijcere parabant: cum Xauerius nihil fune opus eſt, inquit, ipſa per ſe ſponte accedet ad onerariæ latus: idque omnibus miraculo attonitis ità euenit; atque ità aptè ſe applicuit, vt miſeri illi commodè exciperentur: quin etiam in medijs fluctibus retinente nemine tamdiù ſtetit, quoad religaretur ad nauim, vt ſatis appareret eiuſdem, cuius adducta fuit precibus, eam retineri.

X. *Super vrbe Tolo pluit cineribus.*

Cum Franciſcus Xauerius in Molucas Inſulas penetraſſet, & primus illas gentes ad Chriſtum adduxiſſet: vrbs Tolus, in qua ad vigintiquinq. hominum millia baptizauerat: ſuaſu cuiuſdam tyranni fidem Chriſti deſeruerat, ciueſq. eccleſia deſtructa cruces, & ſacras Sanctorum imagines per ludibrium fregerant. quam rem ægerrimè ferens Franciſcus, dolenſq. de iniuria Deo illata, & de pernicie illarum animarum, poſtquam irritas ſuas preces vidit; quibus rebellium animos ad reſipiſcendum, quoad potuit, pertentauit: chriſtianos milites ad vindicandam Dei iniuriam promiſſione victoriæ excitauit. viginti igitur Luſitani cum aliquibus Molucarum indigenis, qui omnes numerum quadringentorum explebant, expeditionem aduerſus Tolum ſuſceperunt, Franciſco ſuadente, & comite, ac felicem belli exitum promittente.

Erat arx Toli in edito loco poſita non minus armis, quàm ſitu munita: acceſſerat hoſtium fraus; nam ea parte editæ rupis, qua ſola adiri poterat, ſtimulos ferreos ſuppoſuerant, in quos ſeſe induerent, qui propè arcem conarentur accedere. Vix Chriſtiani ad Tolum acceſſerant,

 cum,

cum, Francisco ad Deũ preces fundẽte, ex vicini montis vertice cum horrẽdo mugitu, & fragore magnum erupit incendium, & ingens cineris, ac pumicum vis ejecta: quod nunquam in ijs partibus euenisse constat, non modo stimulos ferreos cooperuit; sed etiam arcis fastigium æquauit.

Per idem tempus terræmotus insolitus tectorum vrbis ingentem edidit stragem; ita vt plerosque hostium pauor compulerit in fugam; cineris deinde, ac pumicum copia congesta; facilem in mœnia ascensum dedit. quare arx, oppidum, totaque regio sine vllo certamine fuit subacta; & ciues, qui tali prodigio perterriti vrbem deseruerant; & in proximas syluas se abdiderant, ad Xauerium statim supplices accurrerunt, & ad eius pedes prostrati, delicti veniam petierunt. Xauerius igitur eosdem cum Ecclesia reconciliauit; imposita salutari pœnitentia; vt templa euersa reficerent, & susceptam semel Christi fidem in posterum sanctè, pieque colerent.

Communis omnium etiam barbarorum consensus fuit, hanc memorabilem victoriam diuina, non humana ope obtentam fuisse: & tam opportune flagrantis montis auxilium cum subita cineris, & pumicum congerie miraculosè

inter-

intercessione, ac precibus Xauerij euenisse: qui diuinam opem suis orationibus conciliarat: vt cuius belli auctor extiterat; præcipuus quoque suis orationibus esset adiutor.

DE MIRACVLIS POST MORTEM.

I. *Corpus incorruptum perseuerat.*

MOrtuo Patre Francisco Xauerio in insula Sanciani prope Sinas, eius corpus in capsa lignea, viua calce iniecta, sub terra sepelitur; vt quamprimum exesa carne, ossa possent in Indiam deportari. quatuor inde post menses effoditur, apertaque capsa, & excussa calce, prorsus integrum corpus reperitur sine vlla tabe, ac si tunc humatum esset: ita vt color viuax, caro recens, vestimenta nulla ex parte læsa essent.

Iniecta iterum calce in eadem arca Malacam defertur: ibique aperta arca integrum sicut antea inuenitur. In templum deinde Dominæ nostræ de monte defertur; excussaque calce in nouo loculo sepelitur: noui verò loculi breuitas coegit eos, qui funeri operam dabant, corpus nonnihil comprimere, atque inflectere:

quod causæ fuit, vt ex humeris repente effluxerit sanguis.

Cum ergo ibi aliquandiu iacuisset: nono post obitum mense, sepulcro patefacto non minus integrum ex humo, quàm antea ex calce inuentum est: & velum, quo eius facies operta fuerat, propter ingestæ compressæque terræ pondus in humatione, recenti imbutum cruore.

Quo moti miraculo, qui aderant, nouam curarunt arcam intus, forisque serica, & aurea veste coopertam. sic in Indiam delatum Coccini portum primùm appulit, confluentibus deuotione, & admiratione ciuibus ad contuendum corpus. Inde Goam exportatum, celebrique, ac festa pompa à Prorege, & omnibus ordinibus exceptum in ecclesiam Societatis IESV defertur: vbi affluentis populi cupiditati vt satisfieret: corpus validis cancellis munitum, per totum triduum oculis omnium exponi necesse fuit.

Et quoniam rei miraculum excedebat fidem: de mandato Proregis ab insigni medico corpus inspectum, pertentatumque fuit; & compertum incorruptum, succosum, & molle, integris, ac solidis intestinis; ex quibus per par-

uum

uum vulnus inflictum manabat ſanguis, nullo balſami, oleiue indicio. Exacto triduo, arca prope aram maximam ad dextram in ſepulcro per eos dies parato, ad tempus condita eſt. Poſtea Vicarius Generalis Epiſcopi Goani ſede vacante, & Inquiſitor generalis, aperto ſepulcro, multis collucentibus facibus, pro ſuo munere, atque officio pertentarunt corpus iterum, ac demuo; nihilque non integrum repererunt.

II. Corpus eius ſuauiſſimum emittit odorem.

Dum corpus Xauerij in inſula Sanciano, vel Malaca loculo includitur, vel ab eo extrahitur: ſimiliter dum Malacam, & exinde in Indiam naui aduehitur, vel Goæ viſendum exponitur, aut ibidem in capſa viſitatur, licèt nullo odoramentorum genere curatum eſſet: ſuauiſſimum tamen odorem ex ſe emittebat; ita vt omniũ ſpiritus ſuſcitaret, & confortaret; nec poterãt diſcernere, cuiuſnam rei tam ſuauis ille odor eſſet.

III. Aduentu corporis Xauerij Malacæ ceſſat repente peſtis.

Cum Malacam vrbem in India Orientali ce-

leberrimam, & frequentissimam sæua pestis inuasisset (quod propter ciuium peccata euenturum illi antea discedens Xauerius prædixerat) breuique tempore quamplurimi paucis admodum superstitibus perijssent; necdum desæuiret lues; sed maxime in dies grassaretur: vt primùm corpus Patris Francisci, quod ex Sinis in Indiam afferebatur, eò appulit; & ex naui in vrbem delatum fuit: statim ac subito contagiosus ille morbus omnino cessauit: nec ab ea die mortuus vllus, aut morbo correptus fuit: sed adeo tota lues extincta est; vt tam pestiferi morbi deinceps ne vestigium vllum superfuerit.

IV. Ex digito pedis Xauerij defuncti recens sanguis effluit.

Cum Goam Xauerij corpus Malaca aduenisset, & in ecclesia fuisset expositum; magnaque populi multitudo deuotione commota ad deosculandum illius pedes accessisset: deuota quædam mulier feruore deuotionis adducta, digitum pedis morsu apprehendit, & dentibus nixa est euellere frustulum; quod pro reliquia sibi conseruaret: ex quo morsu recens effluxit sanguis, ac si manaret de corpore viuo. Quo viso

miraculo omnes, qui præſentes aderant, valde ſunt admirati; & maximam inde deuotionem erga Xauerium conceperunt.

V. Puer vtroque crure, & pede ſiccis, & aridis ad ſepulcrum Xauerij miraculoſe ſanatur.

Puer Ventura Goæ natus in domo Dominæ Ioannæ Fonſecæ, quæ illum vt filium diligebat, habebat à natiuitate vtrumque pedem, & crura omnino ſicca, & arida; neque amplius digito craſſiora: ita vt per quinquennium ſemper humi manibus reptare cogeretur: nec erectum in pedes illum continere poterant, quin ſtatim caderet. multis remedijs fruſtra tentatis ad Xauerij opem Ioanna confugit, puerum magna fide, ac deuotione illi commendans, ſepulcrum illius cum puero per nouem dies viſitaturam ſe promittens: cumque votum cœpiſſet adimplere: tertia iam die, qua ſepulcrum viſitabat, puer in eius gremio exiſtens, repente ferream ſepulcri cratem manibus apprehendens, ſuis ſtare pedibus, & ambulare cœpit, & ſtatim omnino ſanus euaſit: ita vt per ſe deinceps ſine aliquo adminiculo ambulauerit; & inde melius ſemper ſe habens, intra nouem illos dies, quos promiſe-

rat, crura carne repleta ſint: & ſic perpetuo valens, & ſanus deinde vixit.

VI. Lampades ſola aqua repletæ ante imaginem Xauerij ardent.

In eccleſia Cottatæ oræ Trauancoridis in India Orientali lampades poſitæ ante imaginem P. Xauerij, ſola aqua benedicta repletæ, ſæpe ardere viſæ ſunt; & per multas horas, ac ſi oleum haberent: & hoc in fidei chriſtianæ confirmationem, & ad oſtendendam falſitatem idolatriæ, & ſanctitatem P. Xauerij, multis ethnicis, mahometanis, & chriſtianis videntibus, & admirantibus: quorum aliquot præſertim ex infidelibus inuitati à chriſtianis ad videndum miraculum, vt experimentum facerent de illius veritate, aquam ſubinde mutarunt, & noua elychnia in dictis lampadibus impoſuerunt; quæ nihilominus arſerunt, vt antea: & dum eſſent extinctæ, ignem interdum ex ſe ipſis concepere.

VII. Infans mortuus ad vitam reuocatur.

In Regno Trauancoridis Indiæ Orientalis infans vnius menſis magno ventris profluuio, & febri

febri laborans emoritur. eius cadauer inhumatum ſeponitur tradendum poſtea ſepulturæ; & per ſeptem, & amplius horas manet contectum linea tela; quæ fuerat ad veſtem funebrem conſciſſa ab ipſomet parente iuxta morem illius gentis. Interim cum parens filij mortem acerbè ferret: monetur ab amicis, vt filium Patri Franciſco voueat; quippè qui poſſet illi vitam reddere, cum tot, & tanta miracula patraſſet. parens magna fiducia de Xauerio concepta; vouit ipſius Xauerij eccleſiæ, quæ apud Cottatæ oppidum eſt, magnam eleemoſynam, ſi vitam filio reddat: inſuper ſe filio nomen Franciſci impoſiturum. dumque multis lacrymis precatur Xauerium, coram filij cadauere, vt ſuæ conſulat orbitati: cernitur repente puer aperire oculos, mouere manus, pedeſque, ac voculas, & lamenta puerilia edere. accurrunt vndique circumſtantes, videnteſque puerulum non modo viuum, ſed omnino ſanum, & valentem, acclamant, & mirantur tantum miraculum. Parens ſuſcitatum filium ducit ad eccleſiam Xauerij, & ibi illi impoſito Franciſci nomine, & collata eleemoſyna, voto ſe exſoluit: atque omnes maximam exinde erga Xauerium concipiunt deuotionem.

Cæcus

VIII. Cæcus visum recepit ante imaginem Xauerij.

Quidam Malabaris nomine Chiambaratecure Theſaurarius Sanctæ Crucis oppidi Colechæ Regni Trauancoridis in India Orientali, dum feſtos ignes componit ad eccleſiæ prædictæ feſtiuitatem celebrandam: ſulphureus puluis inopinato accenſus, vultum illi pene totum combuſſit; & viſum oculorum omnino ademit; ita vt nihil prorſus poſſet cernere. Cumque aliquot iam annos cœcus perſeueraſſet: apparet illi in ſomnis P. Xauerius, eumque monet; vt ad eccleſiam ipſius viſitandam pergat: fore enim, vt hac ratione lumen oculorum recipiat. è ſomno experrectus ducem itineris ſtatim accipit, atque in eccleſiam Cottatæ contendit; in qua Xauerius magna veneratione colitur: ibi per nouem dies commoratus, aſſidua deprecatione Xauerij opem, & patrocinium implorat; & dum ante Xauerij imaginem orat, decuſſa caligine oculorum, lumen repente recipit; & gratijs pro beneficio actis, domum ſuam reuertitur abſque vllo itineris duce; quæ à dicta eccleſia ſex leucas diſtat: eamque deuotionem animo erga Xauerium concepit; vt in illius honorem multa carmina, & laudes lingua Malabarica compoſuerit.

Leproſus

IX. *Leprosus miraculose sanatur.*

Franciscus Peremal natione Chiauallacaire in India Orientali homo adhuc ethnicus, cum toto corpore lepra esset affectus, & pustulis plenus, atque ab omni remedio humano desperatus, ac sæpius fidem christianam suscipere detrectasset: monitus in somnis à P. Xauerio, adiuit ecclesiam Cottatæ, cuius oppidi erat indigena: & ibi vngens se oleo lampadis, atque prostratus ante Xauerij imaginem dum illius opem implorat, repente mundatur à lepra, & integram sanitatem recuperat: quo viso miraculo, se conuertit ad fidem, & duos inde post menses baptizatur.

X. *Dysenterica vngens se oleo lampadis Xauerij perfecte sanatur.*

Francisca Rebella dysenteria, seu fluxu sanguinis tres menses continuos non sine ventris tumore laborarat. cuius morbi vis cum eam in vitæ discrimen adduceret; nec amplius medicamenta ei prodesse viderentur: feria quinta maioris hebdomadæ venit ad Patris Francisci imaginem in Capella quadam ecclesiæ Societa-

tis

tis IESV Coulani appensam; vota inibi Deo nuncupat; enixeque Xauerij auxilio pro recuperanda salute implorato; cum acerbo ventris dolore, prout dysentericis euenire solet, se premi sentiret: vngit se oleo lampadis Patris Francisci magna fide, ac certa fiducia recuperandæ salutis: & repente omni dolore liberatur; atque ex illa hora prorsus ab ea infirmitate conualescit; adeo vt nulla deinceps huiusmodi tumoris, & dysenteriæ senserit incommoda.

Pro tribus sequentibus miraculis.

Lucia de Villanzan Sinica annorum centum & viginti cognouit P. Franciscum Xauerium dum in India prædicabat; & ab eo in fide christiana fuit instructa; & ob id magnā erga Xauerium deuotionem concepit: eo deinde mortuo honeste semper, & laudabiliter vixit, frequentando sacramenta Confessionis & Eucharistiæ, & inseruiendo pauperibus, alijsque operibus pietatis vacando. Cumque medaliam, in qua effigies erat P. Francisci, obtinuisset in vrbe Coccini: duodecim ante annis ea tangebat infirmos; vel aquam, cui eadem medalia iniecta fuerat, potandam præbebat; vel ea lauabat partes mor-

bo

bo affectas, nulla tamen vtens illicita cæremonia, aut superstitioso modo, sed magna humilitate, & reuerentia signans eos signo Crucis dicens. In nomine IESV, & Patris Francisci Xauerij tibi restituatur sanitas, qua indiges. quare præuia humilitate, & deuotione, sinceraque fide huius mulieris dignatus est Deus, opera mirabilia facere meritis, & intercessione Xauerij, vt ex dicendis patebit.

XI. Laborans inueterato, & vlceroso cancro repente sanatur.

Gondisaluus Rodriguez de Valle Coccinensis accola maximum, & vlcerosum à multis annis habebat cancrum cordi proximum; ita vt nec manducare, nec quiescere, nec alijs actibus naturalibus vti vllo modo posset propter magnos dolores: sumptisque frustra varijs medicamentis, motus fama miraculorum, quæ fiebant virtute medaliæ P. Francisci, conuenit prędictam Luciam, eamque genibus flexis precatur, vt medaliam cancro applicet: cui vt illa morem gereret, facto prius Crucis signo, cancro vlceroso medaliam imposuit, verbis prolatis. In nomine IESV, & Patris Francisci Xauerij tibi reddatur

sanitas:

ſanitas: ſtatim & eodem momento liberatus fuit, & penitus ſanitati reſtitutus.

XII. Habens crura vlceroſa, & laborans dyſenteria miraculoſe ſanatur.

In Vrbe Coccini Emanuel Rodriguez annorum quinquaginta ſeptem, habens crura vlceribus plena, varijs per aliquot annos in vanum tentatis medicamentis, ita in dies habebat peius: vt neruis contractis, crus vnum breuius altero euaſerit; quo neque poterat incedere, neque terram tangere; & propterea geſtatoria ſede deferebatur: quibus malis ventris profluuium, ſeu dyſenteria acceſſit; propterea que à medicis, proſtrata omnino valetudine, derelictus eſt. cum nulla iam ſubeſſet ſpes recuperandæ ſanitatis: tandem fiducia meritorum, & interceſſionis Patris Xauerij, ductus ad prædictam Luciam, ab ea petijt deuotè, vt medaliam ſibi applicaret: cui illa morem geſſit, facto prius ſuper cruribus ſigno Crucis cum verbis. In nomine IESV, & Patris Franciſci, &c. & aquam deinde potandam dedit, in qua fuerat iniecta medalia: ſtatimque liberatus eſt à dictis vlceribus, & dyſenteria: & intra triduum perfectam

fectam omnino recuperauit sanitatem, & sanus perseuerans nullo deinde impedimento ambulabat.

XIII. Mulier paralitica, & cœca sanitatem, & visum oculorum recuperat.

In eadem vrbe Coccini Maria Diaz vxor Ioannis de Caruaglio per septem annos paralytica ita laborauerat ex dimidia corporis parte; vt nec manum, nec pedem, nec quicquam ab eo latere mouere posset. item ita amiserat visum oculorum; vt à septem annis esset omnino cœca. In his infirmitatibus constituta, adita Lucia prædicta, penes quam medaliam esse sciebat, cum magna fide precata est; vt dictam medaliam suis oculis, & membris affectis applicaret; & aqua illius prædictas partes lauare dignaretur. quod cum eadem sæpius, & per septem continuos dies effecisset, imponens medaliam super oculos, & partes affectas, signans eas signo Crucis, inuocato Xauerij nomine, & easdem lauans: statim melius habere cœpit, & intra illud septiduum recuperauit visum oculorum, ac perfectam sanitatem recepit: & baculum quo anteà ægra membra trahebat, reliquit in ec-

clesia

clesia Societatis IESV in memoriam accepti beneficij.

DE MIRACVLOSIS Prædictionibus.

EX miraculosis prædictionibus huius Serui Dei aliquot principaliores etiam referemus.

I.

Cum infideles barbari Aceni è Somatra insula Malacam venissent ad prædandum, cum classe, quæ constabat nauibus sexaginta, & quinque millibus armatorum; inter quos erant Turcæ, & Iannizeri non pauci: aliquot Christianorum naues in Portu Malacensi incenderunt; & in captos Christianos eximiæ crudelitatis exempla in odium christianæ fidei ediderunt. Quare hortatu P. Francisci Xauerij milites Christiani non amplius triginta supra ducentos in octo naues distributi, barbaros insequuti sunt: licet re in vrbis consilio agitata, ciuibus vniuersim temerarium videretur, tàm paucos aduersus tantam classem huiusmodi expeditionem suscipere.

Prætereà cum Lusitana classis è portu solueret, Prætoria biremis spectante Ciuitate in ipso

portu,

portu, incertum quo casu, aperitur, & submergitur, saluis tamen militibus. quo infortunio excitatus populus infelicem portendi ratus euentum, temerarium iudicabat contra validam Acenorum classem tam paruo nauigiorum numero velle contendere.

Franciscus tamen Lusitanorum militum animos ad pium bellum accendens; vt Acenos Christi acerrimos hostes superbè abeuntes insectarentur, ijs præcipit: promittens certam Christi ope victoriam: eodemque die pro vna biremi amissa duas venturas, & classi esse adiungendas, pronunciat. Et ecce ante solis occasum Franciscus à cælo admonitus, biremes duas Lusitanas, vnam Didaci Suarij nobilis institoris, alteram Ioannis eiusdem filij procul in mari conspicit, ex Molucis Patene venientes, instructas militibus, & bellico apparatu: altum tamen tenebant, cursum vlterius dirigentes, ne vectigal solitum, seu portorium Malacæ pendere cogerentur. Conscendit illico lembum Xauerius; ad Didacum Suarez contendit; eumque ad bellum suscipiendum pro Christi nomine adhortatur. ille Xauerij rogatu, omni tributo exolutus à Præfecto vrbis Simone Mello, Malacam cum suis biremibus appellit; bellique socium se offert

reliquis Lusitanis. Hanc igitur tumultuariam militum manum CHRISTI COHORTEM Xauerius appellauit. Abiere milites Patris promissis, ac sanctitate freti. Cumque iam vnius, & dimidiati mensis spatio nihil de illis sciretur; famaque ab infidelibus vulgata, nostri ab Acenis trucidati crederentur: ciuitas vniuersa mœrebat; & mulieres viros suos pro mortuis lamentabantur: multique ad artes illicitas, & magicas recurrebant; vt aliquo modo scirent, quid tandem de illis actum esset.

Die igitur quadam Dominica sub finem concionis, ea ipsa die, & hora, qua nostri ad flumen Parles, quod Malaca distat trecentis milliaribus, promissam à Francisco victoriam, non sine miraculo obtinebant, occisis quatuor millibus barbarorum, & captis, vel demersis cunctis eorum nauibus: postquam Xauerius modicam astantium fidem reprehendit, Diuini spiritus instinctu ad Crucifixi effigiem conuersus, cum effusa corporis actione vaticinans; primum classium congressum verbis describere per ambages cœpit, ac si in ipsa pugna præsens adfuisset, auditoribus admirantibus. Postea ardentibus oculis, vultuque pro pugnantibus orat. factoque deprecandi fine, corporis deficiens iactatione, caput,

caput, quaſi fatigatus, ſumma ſuggeſti ſponda paulisper inclinauit. deinde inuſitata oris hilaritate inſurgens: Recitate, inquit, vnum Pater, & Aue, & agite Deo quantas maximas poteſtis gratias pro victoria, quam noſtri hac ipſa hora de Acenis reportarunt, tribus tantum aut quatuor ex noſtris in bello deſideratis; & tali die vobis aderit ea de re nuncius. Diem etiam definiuit, quo noſtri reuerſuri erant ſpolijs onuſti.

Vaticinationem multiplici ſucceſſu exitus comprobauit: nam biduo, triduoue poſt, eo die quo Pater prædixerat, nuncius aduenit; noſtriq. ſpolijs onuſti dicta ſubinde die reuerſi ſunt: collatisque inuicem rebus, ac circumſtantijs omnibus; conſtitit eadem ipſa hora, qua Pater Franciſcus Malacæ in tanta locorum diſtantia pronunciauerat, victoriam contigiſſe. illudque pro maximo miraculo vniuerſa ciuitas habuit: cum nonniſi diuina reuelatione, quæ pronunciata ſunt à Franciſco, ſciri potuiſſent.

II.

Cum Pater Franciſcus naui Iacobi Pereiræ, cui à Sancta Cruce nomen erat, veheretur; obortaque graui tempeſtate nautæ, ac reliqui vectores timerent, ne procellæ impetus nauem diſcerperet; ipſe omnes hoc metu liberauit; &

eam benedicens prædixit; nauem illam non in mari tempestatis vi, sed in nauali dissoluendam. Deinde Pereiræ nauarcho peritissimo denunciat naufragium alterius nauis, quæ vna cum ipsis è portu soluerat; & breui se illius calamitatis conspecturum indicia. Nec multo post sedata procella, viderunt super vndas tabulas, & cadauera fluentia; certissima dissipatæ nauis indicia.

Cæterum nauis illa Pereiræ annos prope triginta Patri Francisco superstes, quamuis vetusta, & cariosa, fluctibusque labefactata, ex tot cursibus, ac tempestatibus incolumis semper euasit: quin vectores, institoresque dictæ prædictioni confisi in illam certatim suas merces imponebant; ac sine metu naufragij, iacturæque vltro, citroque commeabant. Quocumque appellebat nauis, tumultu, & plausu populi excipiebatur: & tota iam India illam vocabat nauem Sancti Patris. Demum Duci cuidam Diensi diuendita, post multas nauigationes cum Coccinum appulisset, ibique in nauale subducta esset, vt quassata reficeretur, ibidem se ipsa dissoluta est: & sic Xauerij vaticinationem comprobauit.

III.

Cum Xauerius Malaca ad Amboinum insulam traijceret: cum eo profectus est Ioannes de Arausio Mercator. Lusitanus. sub idem vero tempus classe Hispanorum vna, & altera Lusitanorum ad Amboinum appulsis, cœpit sæua lues complurimos vtriusque classis absumere. itaque Xauerius de more res necessarias, & medicamenta à diuitibus conquisita, egentibus ægrotis suppeditabat; à diuite Arausio eiusmodi eleemosynas potissimum petens; qui tamen sua tenacius conseruans, iam ægrè præstabat Xauerio frequentius petenti; metuens, ne sibimet ipsi aliquando deessent. Vnde cuidam Francisco Paleæ Xauerij nomine pro infirmo roganti vinum, ægre dedit: admonens, se id Franciscotum quidem dare; sed ea conditione; vt in posterum aliud tale ab eo non postularet. Quòd vbi Xauerio nunciatum est ab eodem Francisco Palea: Xauerius repente, quid? existimat inquit, Arausius, possessionem eorum, quæ habet, fore diuturnam; & consumpturum se esse suum vinum? errat certo; sciat, se in hac ipsa insula esse moriturum, & eius bona in vsum pauperum cessura. & postea eum monuit, vt libenter pro infirmis petita præstaret, animæque suæ consuleret;

leret: quandoquidem illa esset vltima terra, in quam de naui excensurus erat.

Prædictioni respondit euentus. discedens enim Pater Franciscus ex Amboino in Molucam, in eadem insula reliquit Arausium. Postmodum cum in Ternate insula, quæ vna est ex Molucis, post multos dies sacrum faceret in magna populi frequentia: post offertorium, conuertens se de more ad populum dixit: Orate fratres pro anima Ioannis de Arausio, qui modo in Amboino expirauit; & commendate illam Deo: heri sacrum pro illo feci, & hodie iterum facio. ad hæc mirati qui aderant, post mutuos præ stupore intuitus, quæsiuere inter se; qua tandem ratione id scire Franciscus potuisset, cum ab eo loco distaret Amboinus passuum millibus amplius ducentis; & neminem per eos dies inde venisse constaret. admiratione deinde in expectationem versa, notatur res diesque ab ijs, qui audierant: & tamdiù fuere de re dubij, donec interiectis duodecim diebus, naui ex Amboino vectus Raphael Caruallius, Arausij mortem nunciauit: id quod etiam ex litteris à Ioanne Derio ad Xauerium missis, & à Caruallio delatis certo constitit; illum nimirum esse mortuum in loco Tibiquisanis eiusdem insulæ: & temporibus

ribus præterea, ac rebus inter se comparatis, omnia cum Francisci prædictione congruere comperta sunt. Quare nemini dubium fuit, quin id Xauerius diuinitus cognouisset. adeoque illum, tanquam prophetiæ dono præditum, omnes suspicere cœperunt.

IV.

Meliapore quidam mercator erga Patrem Franciscum maxime pius illum salutauit in digressu, volens nauigare Malacam: instanterque petijt aliquid, conseruandæ illius memoriæ causa. Xauerius è collo detractam precariam coronam ei dedit, commendans, vt eam magni æstimaret; & simul ei promisit, quòd quamdiù illam apud se haberet, non esset in mari periturus. quod ita prorsus euenit. Nam in ea nauigatione; cum iam esset propè Malacam, longissimè à Meliapore; nauis, qua vehebatur, vi tempestatis abrepta in mari perijt; & desiliens mercator cum nonnullis alijs vectoribus in tabulata, quæ ex lignis raptim composuerant; in alto mari alienato à sensibus animo deliquium, seu animi extasim passus est: in qua sibi videbatur proprijs oculis inspicere Patrem Xauerium, & cum illo colloqui in eodem loco, à quo profectus fuerat, & à Xauerio acceperat precariam coronam:

demum

demum quinto post die, ex quo desilijt in ea tabulata, ab illa animi extasi, velut ab alto somno experrectus, repentè se vidit in littore Negapatani prope Meliaporem saluum, & incolumem, ereptum à fluctibus, amissis, marique absumptis reliquis omnibus, qui cum eo in tabulata desilierant: quia neque amplius illi, neque ea comparuerunt.

V.

Cum Pater discederet ex Moluco, & traijceret in insulam Mori, lætis omnibus, qui nauigio vehebantur: in medio cursu certo quodam die, quasi indignans surrexit, & scindens vestem exclamauit: Iesv, illi homines, qui occidunt illos homines! cæterum vectores nouitate permoti, ad Xauerium accurrunt; & quid rei esset, percunctantur: tùm ille in se rediens, re dissimulata, nihil esse respondit. Verum cum nauis ad insulæ portum appulit, comperiunt quosdam Lusitanos in littore à latronibus fuisse interfectos eo ipso tempore, quo Pater prædicta verba protulerat in naui.

VI.

Ioannes Durus Mercator adolescens ex Ceilano profectus in vrbem sancti Thomæ, conuenit Patrem Franciscum Xauerium; vt cum illo confi-

confiteretur. confeſſione peracta à Franciſco petit; vt ſemet vitæ ſocium accipiat; quod tandem poſt multas preces obtinuit; & opes ſuas in pauperes diſtribuere cœpit. poſtea tamen à communi hominum hoſte ſollicitatus, à Franciſci obedientia ſe abduxit; & cum in quædam peccata incidiſſet, mercibus in nauiculam occultiſſimè impoſitis, Xauerio inſcio, vt credebat, parabat fugam. tum Pater occultæ fugæ conſilium diuinitus cognoſcens, ſubito per puerum eum iam iam è portu ſoluturum ad ſe vocari iubet: quo nuncio vehementer admiratus conſtitit; dubius quid ageret: ſed rem diſſimulans tandem decreuit ad Franciſcum vocantem ire: quem vix limen domus attingentem, aſpiciens Pater, Peccaſti, inquit, peccaſti. Quibus ille auditis ſubmiſſo capite reſpondit; Verum eſt, peccaui: cui adiunxit Franciſcus, Accede igitur ad confeſſionem. quibus verbis Durus adeò fuit commotus; vt domum profectus, eo ipſo die nauigium vendiderit; & facta confeſſione, atque in pauperes mercibus diſtributis, ſocium ſe, vt antea, Xauerio conſtanter adiunxerit.

Cum illo itaque traïecit in inſulas Molucas, & iterum Malacam venit. inde in deſertam inſulam delatus, cum in æde quadam ſacra morare-

retur

retur: de nocte grauiter tentatus fuit a dæmone; & (incertum vigilans an somnians) insolita aliqua vidit. nec ita multo post, cum sua delicta de more confiteretur, visionem cælauit. at Xauerius re diuinitus cognita in confessione, ex eo quærit, quidnam rei in desertæ insulæ templo ei contigerit. nihil vero, inquit ille: cum Pater instaret iterum, & sæpius: semper visionem cælauit. tandem Franciscus, vt vidit illum ex composito visa celare; ipsemet omnia enarrare cœpit. quod audiens Durus, obstupuit: & cognouit Deum in Francisco habitare; ac demum cum illo rediјt in gratiam; cui postea Xauerius denunciauit, fore vt Franciscanorum institutum, ac disciplinam amplecteretur, ibique æternam salutem esset consequuturus. Prædictioni non defuit euentus. Durus enim Religionem sancti Francisci ingressus est.

VII.

Cum Xauerius aliquando Machai apud Sinas Petrum Vellium latrunculis ludentem in domo aliena conueniret, ab eo petijt eleemosynam ad opus faciendum: ei Vellius tradidit clauem arcæ nummariæ, auferre iubens, quot vellet nummos. Xauerius adiuit domum illius; & tercentis nummis aureis ex arca depromptis,

Vellio

Vellio reddidit clauem. qui rediens domum, & aperiens arcam nummariam, nullam pecuniam ex ea cognouit defuisse: & sciscitanti à Xauerio, quantum auri abstulisset; Pater respondit, se deprompsisse tercentos aureos: cui Vellius se reperijsse dixit omnes, quot quot habebat in arca nummos, nullosq. defuisse: addiditque, ei se arcæ clauem eo animo tradidisse, vt ex æquo dimidiam triginta millium aureorum, qui aderant, partem sibi demeret: cui Xauerius: Ego vero tibi Velli in Dei nomine polliceor: nunquam Deum tibi defuturum dum vixeris, & tibi semper suppeditaturũ abundanter ea, quæ tibi opus erunt; & omnes tibi liberali animo, & voluntate largituros: quinimo diuinitus supremum vitæ diem agnosces. Nec Vellium Franciscus fefellit: quia licet ei acciderint multa, quibus esset casurus in paupertatem, nisi omnes eum liberaliter iuuissent: nihil tamen illi aliquando pro se, & pro sua familia defuit.

Multos igitur post annos diuinitus de instanti morte Vellius præmonitus rem suam familiarem magna ex parte in pauperes prius diuisit: missas celebrari pro anima sua iussit: propinquis, & amicis vltimum vale dicens; Xauerij prædictionem, eiusq. euentum lætus ijs exposuit; qui

eum

eum delirare credebant. At vero cum interfuiſſet miſſæ, ſolemni ritu defunctorum celebratæ; ipſe ſe in feretro compoſuit tapete coopertus, mortem ſenex expectans. Finita miſſa, & dicto à Sacerdote reſponſorio, Requieſcat in pace: accurrerunt famuli eius, vt auferrent tapetem, credentes viuum eſſe: ſed ille iam animam creatóri ſuo reddiderat. quæ res comprobauit Xauerij vaticinationem.

Haec ſunt, Pater Beatiſſime, quæ ex legitimis actis huius cauſæ dicenda fuerunt de vita, & moribus Serui Dei Franciſci Xauerij Societatis Iesv, ac de miraculis illius interceſſione, & meritis factis. Quibus latius in pluribus Congregationibus diligenter perpenſis, atque diſcuſſis Cardinales Congregationis Sacrorum Rituum in eam ſententiam vnanimes venerunt: Poſſe Sanctitatem Veſtram (ſi ei placuerit) ad vlteriora procedere, & Canonizationem Serui Dei Franciſci Xauerij iuxta Sacros Romanæ Eccleſiæ ritus perficere, & ſolemniter celebrare.